

Sıra Dışlıkların Kıtasına Hoş Geldiniz

Dünyadaki en derin çukurun ve en yüksek dağın hangi kıtada yer aldığını biliyor musunuz? Bir ipucu verelim, bu kıta aynı zamanda dünyanın en büyük kıtası! Belki size ülkemizin büyük bir bölümünün de burada yer aldığını söylersek bir tahminde bulunabilirsiniz. Evet, evet. Asya kıtasından söz ediyoruz! Japonya'dan Özbekistan'a, Endonezya'dan Rusya'ya koca bir kıta... Pek çok büyük uygarlığa ev sahipliği yapan Asya; bitki örtüsüyle, hayvan çeşitliliğiyle, iklimiyle, coğrafi oluşumlarıyla ve tarihî değerleriyle dünyanın en ilginç kıtası olabilir. Haydi gelin, bu kıtada küçük bir serüvene çıkalım!

Asya kıtası yaklaşık 44,5 milyon kilometrekarelik alanıyla dünyadaki toplam kara alanının hemen hemen üçte birini oluşturur. Dünya nüfusunun yarısından fazlası bu kıtada yaşar. Bu nedenle Asya, pek çok farklı kültüre ev sahipliği yapar. Kıtada bir gezintiye çıkarsanız yüzlerce farklı dil duyabilirsiniz.

Сайн уу!

namaste

hei!

Asya; batıda Avrupa, kuzeyde Kuzey Buz Denizi, doğuda Büyük Okyanus ve güneyde de Hint Okyanusu'yla çevrilidir. Ülkemizde bulunan Çanakkale Boğazı ve İstanbul Boğazı'yla, Rusya'da bulunan Ural Dağları'yla Avrupa'dan ayrılır. Azerbaycan ve Gürcistan topraklarının küçük bir bölümü de Avrupa'da yer alır. Kuzeydoğuda bulunan Bering Boğazı'yla Kuzey Amerika'dan, Süveyş Kanalı'yla da Afrika'dan ayrılır.

Asya kıtası birbirinden tamamen farklı iklimlerin görülebildiği bir coğrafyadır. Hatta dünyanın en sıcak, en soğuk, en kurak ve en yağışlı bölgelerinden bazıları bu kıtada yer alır. Bu, kıtanın büyüklüğü ve sahip olduğu yeryüzü şekilleriyle açıklanabilir.

Kıtanın kuzey ve orta bölgelerinde genellikle karasal iklim görülür. Karasal iklim, geceyle gündüz arasındaki ve yıl içindeki sıcaklık farkının çok olmasıyla bilinir. Kıtanın güneybatısında çöller bulunur. Bu bölge genellikle kuru ve sıcak bir iklime sahiptir. Güney ve güneydoğusu, dünyanın en çok yağış alan bölgelerindendir. Güneyindeki sahillerdeyse tropikal iklime sahip adalar bulunur. Bu iklim çeşitliliği kıtadaki bitki örtüsünün de farklılaşmasına neden olur. Örneğin kıtanın orta bölgelerinde daha çok arpa ve buğday gibi tahıllar yetiştirilirken güneydoğusunda pirinç üretimi ön plandadır.

Asya kıtası, pek çok tarihî eser ve mimari yapıya ev sahipliği yapmasının yanı sıra, canlı çeşitliliğiyle de dikkat çeker. İşte bunlardan bazıları...

Türklerin devlet yönetimi ve kültürleri hakkında pek çok bilgi veren Orhun Yazıtları bugünkü Moğolistan topraklarındadır. Bu yazıtlar 8. yüzyıldan kalmıştır.

Ülkemizde bulunan ve UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Efes Antik Kenti, kütüphane, tiyatro, mahalle, dükkân ve ibadethane gibi pek çok alana sahiptir.

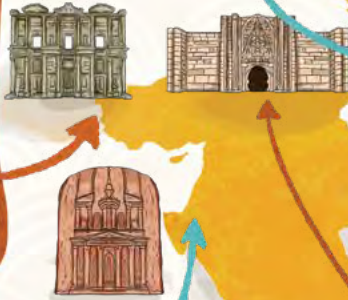
Ürdün'deki Petra Antik Kenti, kaya bloklarına oyularak yapılmış tiyatro, ibadethane, mezar ve evlere sahiptir.

Pufla

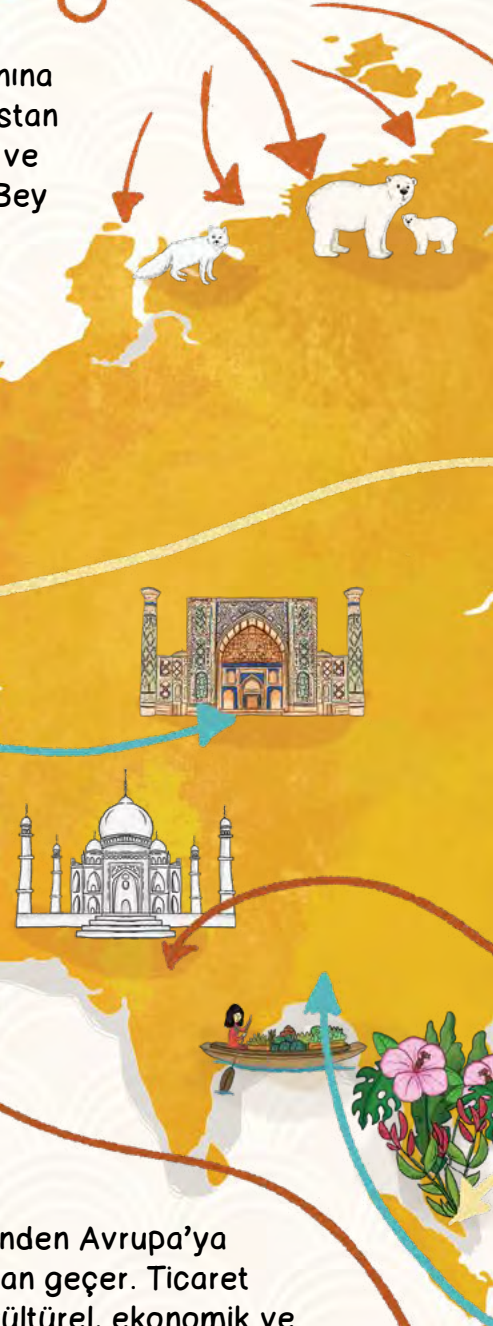

Asya kıtasının Kuzey Kutup Dairesi'nde kalan bölümü; kutup ayısı, kutup tilkisi ve pufla gibi bu bölgeye özgü hayvanlara ev sahipliği yapar.

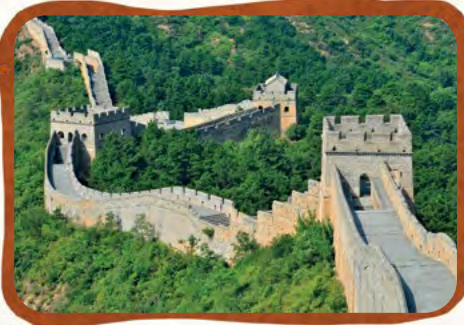
Geçmişte astronomi ve matematik konularında çalışan pek çok bilim insanına ev sahipliği yapan Semerkant, Özbekistan sınırlarında bulunur. Türk matematikçi ve astronom Uluğ Bey'in yaptırdığı Uluğ Bey Medresesi de burada yer alır.

Çin'den başlayıp Anadolu üzerinden Avrupa'ya ulaşan tarihî İpek Yolu bu kıtadan geçer. Ticaret amacıyla kullanılan İpek Yolu; kültürel, ekonomik ve politik bir öneme sahipti. İpek Yolu üzerinde ticaret yapanların konaklaması için pek çok kervansaray bulunurdu. Ülkemizdeki Sultanhanı Kervansarayı da İpek Yolu üzerindeydi.

Sumo, aikido, judo gibi savunma ve dövüş sanatlarının ana yurdu Japonya'dır.

Çin'in, sınırlarını korumak için inşa ettiği, yapım aşamaları MÖ 3. yüzyıla

dayanan Çin Seddi'nin uzunluğu toplamda 20.000 kilometreyi aşar. Bu arada bir konuya da açıklık getirelim: UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Çin Seddi'nin uzaydan çıplak gözle görülebildiği bilgisi doğru değildir.

Singapur'da bulunan botanik bahçeleri, binlerce canlıya ev sahipliği yapar.

Babür İmparatoru Şah Cihan'ın eşi anısına yaptırdığı anıt mezar Tac Mahal, Hindistan'da bulunur. 1654 yılında tamamlanan bu yapı, UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alır.

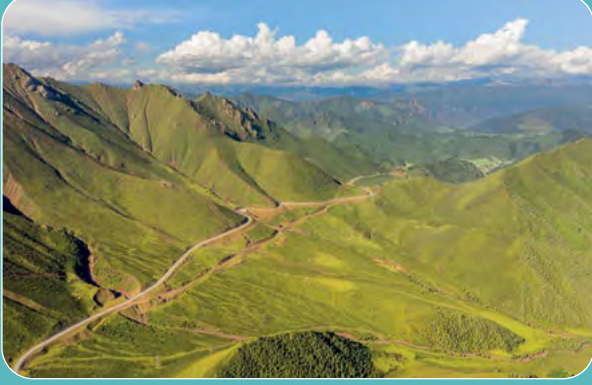
Tayland, Bangladeş, Sri Lanka, Endonezya, Hindistan ve Vietnam yüzen pazarlarıyla da bilinir. Halk, su üzerindeki küçük kayıklarda meyve, sebze ve balık gibi ürünlerini satar.

Neredeyse tek besin kaynağı bambu olan pandalar Asya kıtasına endemiktir, yani yalnızca bu kıtada doğal olarak yaşarlar.

Asya'nın En'leri

Asya, daha önce de belirttiğimiz gibi kocaman bir kıta... Bunun doğal bir sonucu olarak da kıta pek çok en'e sahiplik ediyor. Bakalım bunlardan kaç tanesini duydunuz!

Dünyanın en yüksek ve büyük platosu olan Tibet Platosu'nun ortalama yüksekliği 4.500 metredir ve bu plato "Dünyanın Çatısı" olarak bilinir.

Dünyanın en kalabalık ülkesi Çin, bu kıtada yer alır. Çin'de yaklaşık 1 milyar 412 milyon insan yaşamaktadır.

Dünyanın deniz seviyesine göre ölçüldüğünde en yüksek ve en uzun sıradağları Himalaya Sıradağları'dır. Yaklaşık 2.500 kilometre uzunluğundaki bu sıradağlar Pakistan, Nepal, Butan, Çin ve Hindistan'dan geçer. Dünyanın en yüksek dağı olan Everest Dağı da bu sıradağlara aittir ve yüksekliği 8.849 metredir.

Rusya'da yer alan Baykal Gölü, 1.620 metrelik derinliğiyle dünyanın en derin gölüdür. Bu gölün bir diğer özelliği ise dünya üzerinde bulunan sıvı hâldeki tatlı suyun yaklaşık yüzde 20'sini içermesidir.

Amazon ve Nil'den sonra dünyanın en uzun üçüncü ırmağı olan Çin'deki Yangtze Irmağı, kıtadaki en uzun ırmaktır. Bu ırmak aynı zamanda tek bir ülkeden geçen en uzun ırmaktır.

Dünya üzerindeki en geniş topraklara sahip ülke Rusya'dır. Büyük bir bölümü Asya'da bulunan bu ülkenin sahip olduğu topraklar, dünya üzerindeki toplam kara alanının onda birinden daha fazladır.

Dünyadaki en kalabalık 10 kentten 7'si bu kıtada yer alır: Tokyo, Delhi, Şanghay, Dakka, Mumbai, Pekin ve Osaka.

Tokyo'da bir yaya geçidinde görülen kalabalık

Dünyanın en uzun demiryolu hattı bu kıtadan geçer. Yaklaşık 9.259 kilometre uzunluğundaki bu hat Moskova ve Vladivostok arasındadır.

Arap Yarımadası'nın kuzeydoğusunda bulunan Basra Körfezi, dünyadaki tüm petrol kaynaklarının tahminen yarısını oluşturmasıyla en zengin petrol yatağı olarak bilinir.

Dünyanın en büyük çiçeğine sahip *Rafflesia* cinsi bitki, bu kıtada yetişir. Bir metreyi geçen çapta çiçeğiyle ve kötü kokusuyla bilinen bu bitki fotosentez yapmaz.